

Sivil Alanın Kapanışında Güvenikleştirme Söylem ve Pratiklerinin Rolü

Kuramsal Çerçeve

Güldem Özatağan, Hanifi Kurt, Zeynep Özen, Feride Aksu Tanık

Kasım 2020

İzmir

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VAKFI, 2020
HUMAN RIGHTS FOUNDATION OF TURKEY, 2020

Mithatpaşa Caddesi
No: 49/11 Kat 6
06420 Kızılay/Ankara

T: +90 (312) 310 66 36
F: +90 (312) 310 64 63
tihv@tihv.org.tr
www.tihv.org.tr

TİHV AKADEMİ
tihvakademi@tihv.org.tr
<http://www.tihvakademi.org/>

Türkiye İnsan Hakları Vakfı, Türk Medeni Yasası'na göre kurulmuş, hükümet dışı ve bağımsız bir kuruluştur. Statüsü 30 Aralık 1990 tarihli ve 20741 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu metin, Avrupa Birliği tarafından desteklenen "İnsan hakları ortamının yeniden inşası için ifade, basın, örgütlenme ve toplantı özgürlüklerini savunmak" projesi kapsamında hazırlanmıştır. İçerik Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın sorumluluğundadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

Giriş

Türkiye’de özellikle 2015 sonrasında yaşanan politik şiddet ve baskı ortamında toplumsal alanda güvenlik sorunu teşkil etmeyen pek çok mesele güvenlik meselesine dönüştürülmekte, demokratik siyasetin bilindik işleyişinin dışında bırakılmaktadır. Buzan ve arkadaşlarını (1998) izleyerek “güvenikleştirme” olarak tanımladığımız bu durumun en önemli sonuçlarından birisi, hak temelli çalışmalar yürüten örgütlerin, savunucuların, gazetecilerin, akademisyenlerin ve muhalif siyasetçilerin hedef gösterilmesi, itibarsızlaştırılması ve ötekileştirilmesi; ifade, medya, toplanma ve örgütlenme özgürlüğünün engellenmesi; diğer bir deyişle sivil alanın kapanmasıdır.

TİHV’in “İnsan hakları ortamının yeniden inşası için ifade, medya, örgütlenme ve toplanma özgürlüklerini savunmak” projesi kapsamında yürütülen “Sivil Alanın Kapanışında Güvenikleştirme Söylem ve Pratiklerinin Rolü” başlıklı araştırma, ifade, medya, toplanma ve örgütlenme özgürlüğü bağlamında Türkiye’de sivil alanın kapanışını güvenikleştirme tartışmaları çerçevesinde ele almayı; toplumsal alanda güvenlik sorunu teşkil etmeyen meseleleri güvenlik meselesine dönüştüren söylem ve pratikleri açığa çıkarmayı hedefliyor.

Süregiden araştırma kapsamında hazırlanan bu yazı, 2015 sonrası sivil alanın kapanmasına neden olan gelişmeleri “güvenikleştirme” tartışmaları ışığında ele almanın olanaklarını ve sınırlılıklarını tartışmayı amaçlıyor. Güvenikleştirme kuramının, 2015 sonrası Türkiye’sini incelemeye olanak sağlayan bir çerçeve sunduğunu ve güvenikleştirmenin farklı toplumsal ve siyasal bağlamlardaki işleyişini tanımlamanın Türkiye’de sivil alanın kapanmasını anlamak açısından önemli olduğunu öne sürüyor.

1. Güvenlik çalışmalarından güvenlikleştirme kuramına

Güvenlikleştirme kuramının genel olarak uluslararası ilişkiler disiplini kapsamında yürütülen güvenlik çalışmalarından ya da bu çalışmaların eleştirisinden türettiği söylenebilir. Güvenlik çalışmaları, İkinci Dünya Savaşı'na kadar daha çok askeri konular, savaş stratejileri gibi temaların ele alındığı bir alan olmuştur. Savaştan sonra ise savunma ve devletlerin güvenliğini öncelikli olarak araştırma konusu yapan çalışmaların baskın olduğu bir alana dönüşmüştür. Özellikle Soğuk Savaş'ın başlarından itibaren devleti temel referans nesnesi ve güvenliği sağlayıcı temel aktör olarak konumlandıran (realist/gerçekçi) geleneksel güvenlik anlayışı bu alanda yapılan çalışmaları büyük oranda çerçevelemiştir. Bu anlayış, güvenliği yalnızca askeri konularla ve güç kullanmayla ilişkilendirmiş; tehdit olarak sadece askeri tehdidi ele almış ve devletin hayatta kalmasını en önemli değer varsaymıştır (Baysal ve Lüleci, 2015: 66). Güvenlik meselelerini dar bir bakış açısıyla ele alan geleneksel güvenlik perspektifinin çerçevesi, Soğuk Savaş döneminin askeri ve nükleer meselelerinin basıncıyla gittikçe daralmış ve bu anlayışa yönelik memnuniyetsizlikler/eleştiriler belirmeye başlamıştır.

Bu memnuniyetsizlikler, 1970-80'lerde uluslararası ilişkilerde ekonomik ve çevresel gündemlerin çoğalması ve daha sonra 1990'larda kimlik konularına ve uluslararası suçlara ilişkin endişelerin/ilginin artmasıyla birlikte gün yüzüne çıkmıştır (Buzan vd., 1998: 2). Paralel olarak 1970'lerde geleneksel güvenlik yaklaşımını benimseyen elitlerin/aktörlerin akıl yürütme biçimlerini ve takıntılı istikrar varsayımlarını sadece yanlış değil, aynı zamanda tehlikeli bulan Barış Çalışmaları, nükleer tehditlerin mevcut olduğu koşullarda devlet merkezli bakış açısını ahlaki açıdan eleştirmeye başlamıştır (Buzan ve Hansen, 2007: xxix). Ekonomik ve çevre meseleleri gibi konuların da uluslararası ilişkiler gündemine gelmesiyle birlikte güvenlik çalışmalarının devlet, askeri tehdit ve güç kullanımı etrafında toplanan dar gündemi, askeri olmayan konuları içerecek şekilde genişleyerek dönüşmeye başlamıştır. Örneğin Richard Ullman "Redefining Security" (1983) başlıklı makalesinde, güvenlik açısından tehditlerin yeniden tanımlanması gerektiğini vurgulayarak, güvenliğin çevresel ve iktisadi konuları da içine alacak şekilde genişlemesi gerektiğini savunmuştur (Baysal ve Lüleci, 2015: 67). Buzan ise askeri güvenliğe ek olarak politik, ekonomik, sosyal ve çevre güvenliklerini ekleyerek, saydığı sektörlerin güvenlikle ilişkilerini ortaya koymuştur: "Genel olarak konuşursak, askeri güvenlik, devletlerin silahlı saldırı ve savunma kapasiteleri ile birbirlerine dair niyetlerine ilişkin algıları arasındaki iki düzeyli etkileşimle ilgilidir. Politik güvenlik, devletin organizasyonel istikrarıyla, yönetim sistemleriyle ve onlara

meşruiyet kazandıran ideolojilerle ilgilidir. Ekonomik güvenlik, kabul edilebilir düzeylerde bir refah seviyesinin ve devlet erkinin sürdürülmesi için gereken kaynaklara, finansa ve pazara erişimine dairdir. Sosyal güvenlik, dilin, kültürün, dinin, ulusal kimlik ve geleneğin geleneksel kalıplarının, kabul edilebilir koşullar içinde değişerek, sürdürülebilirliği ile ilgilidir. Çevre güvenliği ise, tüm beşeri girişimlerin bağlı olduğu temel destek sistemi olarak yerel ve dünyasal biyosferin muhafazasına dairdir” (Buzan, 1991: 19-20’den aktaran Buzan vd., 1998: 8).

Güvenliği yalnızca devlet açısından ele alan, tehdidi de salt askeri tehdit olarak tanımlayan geleneksel yaklaşımın dar perspektifine karşılık, güvenlik çalışmalarının politik, ekonomik, sosyal ve çevre konularını içerecek biçimde genişlemesi gerektiğini iddia eden (yeni) yaklaşımların bir kısmının “kim/ne için güvenlik” sorusuna; diğer kısmının da “hangi tehditlere karşı güvenlik?” sorusuna odaklandıkları görülür. Güvenlik alanına devlet dışında yeni referans nesnelere ekleyerek çerçeveyi genişleten ilk gruptakiler (derinleştirmeciler), güvenliğin tek referans nesnesinin devlet olmayacağını; bunun yanında devletten farklı düzeylerin (bireyler, toplum, tüm insanlık vb.) bulunduğunu savunurlar. Güvenliğin “tehdit” boyutuna odaklanan ikinci grup (genişletmeciler) ise, askeri tehdit dışında, çevreden sağlığa, ekonomiden politikaya geniş bir tehdit yelpazesini gündeme getirirler. Özetlemek gerekirse genişletmeciler devleti referans nesnesi olarak tutmaya devam ederek yeni tehdit türlerinden bahsetmekteyken; derinleştirmeciler merkeze yeni referans nesnelere koyarak güvenlik algısını geliştirmektedirler (Baysal ve Lüleci, 2015: 69).

Sonuç olarak, Soğuk Savaş’ın ve dolayısıyla iki-kutuplu dünya düzeninin sona ermesi, genişletmeci-derinleştirmeciler kampını geleneksel güvenlik yaklaşımı karşısında güçlendirmiş; güvenlik çalışmaları gündemine çevre, etnisite, ekonomi, sağlık, kültür, kimlik gibi konular girmeye başlamıştır. Bu kamptan türeyen ve güvenliğin her zaman nesnel bir durum olmadığını; özneler arası karşılıklı etkileşim sonucunda söz edimleri aracılığıyla oluştuğunu savlayan Kopenhag Okulu gibi inşacı yaklaşımlar güvenlik çalışmaları alanına girmiştir.

Güvenlik literatüründe, güvenliğin farklı alanlarla ilişkisi kurulurken, aynı zamanda “güvenlik kavramının ne anlama geldiği”, “bir meseleyi güvenlik meselesi yapan şeyin ne olduğu” sorularının cevapları da aranmaktadır. Oldukça muğlak olan güvenlik kavramının genel olarak edinilmiş değerlerin korunmasına işaret ettiğini ifade eden Wolfer, güvenliği bir ulusun az ya da çok sahip olduğu ya da sahip olmayı arzuladığı bir değer olarak tarif ederek, güvenliğin nesnel ve öznel boyutlarından söz eder. Güvenliğin nesnel boyutu

edinilmiş değerlere yönelik herhangi bir tehdidin yokluğu iken, öznel boyut ise bu değerlerin saldırıya uğrayacağı korkusunun yokluğu anlamına gelir (Wolfers, 1952: 484-485). Kopenhag Okulu'nun önemli temsilcisi olan ve güvenliğin göreceliliğini dile getiren Waever, güvenliğin bir güvenlik sorununun mevcut olduğu ve bu soruna karşı önemlerin alındığı; güvenliksizliğin ise bir güvenlik sorununun mevcut olmasına karşın herhangi bir önlemin alınmadığı durum olarak tarif eder (Waever, 1998: 7). Dolayısıyla güvenlik sorunundan söz etmek için bir tehdidin varlığı ve bu tehdide karşı gerekli tedbirlerin alınmamış olması; güvenlik konusunda ise tehdidin ve bu tehdidin üstesinden gelmek için alınacak (olağan olmayan) tedbirin birbiriyle ilişkili olma durumu söz konusudur. Güvenlik tehditlerinin özel doğası, onlarla başa çıkmak için olağanüstü tedbirlerin kullanımını gerekçelendirir. "Güvenliğe başvurma, güç kullanımını meşrulaştırmanın anahtarı olmuştur, ama daha genelde devlete 'tehditlerin' üstesinden gelmek için harekete geçmenin ya da özel güçler elde etmenin yolunu açmıştır" (Buzan vd., 1998: 21).

Görüldüğü gibi, "güvenlik nedir?", "bir şeyi güvenlik meselesi haline getiren nitelikler nelerdir?", "kimler/neler için güvenlik?", "tehdit nedir, tehdidin kapsamına neler girer?" gibi sorular, güvenlik çalışmaları literatürünün en önemli soru ve araştırma temalarını oluşturmaktadır. Bu soru ve temalara getirdiği farklı açıklama ve bakış açısıyla güvenlik çalışmalarının kapsamını genişletip derinleştiren Kopenhag Okulu, literatüre kazandırdığı güvenikleştirme kavramıyla en fazla başvurulan yaklaşımların başını çekmektedir.

2. Güvenikleştirme kuramı

Güvenikleştirme kuramını, 1980'lerin sonlarında güvenlik çalışmaları literatürüne kazandıran Kopenhag Okulu, devleti yegâne güvenlik aktörü olarak nitelendiren, devletlerin salt askeri kuvvet kullanımı ile tehdit edildiğine vurgu yapan ve bu tehditlerle baş etmek üzere gücün dengelenmesi davranışını kalıplaşmış politika olarak benimseyen geleneksel güvenlik anlayışına bir eleştiri olarak doğmuştur (Akgül-Açıkmeşe, 2011: 46). Dolayısıyla geleneksel güvenlik çalışmalarının ters istikametinde yer alan genişletmeci-derinleştirmeci kampın bir parçası olarak bu Okul, güvenlik konularının söz-edimler (söylemler) sayesinde birer güvenlik tehdidi olarak oluşturulduklarını savunan inşacı bir yaklaşımı benimsemiştir. Okul, böylelikle güvenliğin veya tehditlerin kapsamı kadar ortaya çıkış süreçleriyle de ilgilenmektedir.

Kopenhag Okulu'nun güvenikleştirme yaklaşımının temel çerçevesinin, 1990'lı yılların sonlarına doğru Waever tarafından yayınlanan "Securitization and Desecuritization"

(1998) makalesinde çizildiğini ifade etmek yanlış olmaz. Okulun temsilcileri, bu çalışmada güvenliğin, siyaseti yerleşik kurallarının dışına taşıdığını; meseleleri ya özel bir siyaset türü kapsamına aldığını ya da siyaset üstü bir çerçeveye taşıdığını dile getirerek, güvenlikleştirmeyi siyasallaşmanın aşırı bir versiyonu olarak tarif ederler (Buzan vd., 1998: 23). Kuramsal olarak herhangi bir konunun güvenlikleştirme açısından (konumları değişebilen) “üç hali”ne işaret ederek, bunu bir spektrum yardımıyla açıklarlar: “Teoride, herhangi bir kamusal mesele, siyaset dışı olmaktan (bunun anlamı devletin meseleyle ilgilenmemesi ya da meselenin başka herhangi bir şekilde kamusal tartışma ve karar meselesi haline getirilmemesidir) siyasallaştırılmaya (bunun anlamı meselenin yönetsel karar alımını ve kaynak aktarımını gerektiren bir kamu politikasının, ya da daha nadiren, müşterek yönetişimin başka biçimlerinin bir parçası olmasıdır) ve oradan güvenlikleştirilmeye (bunun anlamı meselenin olağanüstü tedbirleri gerektiren ve siyasi işleyişin olağan sınırları dışındaki eylemleri gerekçelendiren varoluşsal bir tehdit olarak sunulmasıdır) uzanan bir spektrumda konumlandırılır. Prensipite, meselelerin bu spektrumda konumlandırılması açıktır: Herhangi bir mesele, koşullara bağlı olarak bu spektrumun herhangi bir parçasında konumlanabilir” (Buzan vd., 1998: 23-24).

Güvenikleştirme pratiği, herhangi bir konunun politika yapıcılar tarafından güvenlik sorunu/tehdidi olarak tarif edilip güvenlik gündemine eklenmesiyle; “tehdit konumuna yerleştirme söylemleri” ile başlar. Güvenlik gündemine giren konu, böylece diğer benzer konular arasında mutlak bir önceliğe sahip olur. Bir güvenlik meselesi olarak tarif edilen sorunla baş edilemediği takdirde diğer meselelerin bir öneminin olmayacağı söylemi geliştirilir (Baysal ve Lülecı, 2015: 76). Çünkü varlığa ya da özgürlüğe (inşa edilen) bir tehdit söz konusudur artık. Böylelikle politika yapıcılar ya da güvenlikleştirici aktörler, meseleyi olağanüstü yollarla ele almayı, normal politik kuralları yok sayarak (gizlilik, ek vergi, temel haklara sınırlama koyma, kamu kaynaklarını spesifik bir alana yönlendirme gibi) olağanüstü tedbirleri devreye sokmayı talep ederler (Buzan vd., 1998: 24). Böylelikle güvenliğe ilişkin kaygılar, siyasi öncelikleri belirleyerek, devletin rutin siyasi düzenini ve işleyişini bozan politikaların geliştirilmesine yol açar. Bir meseleyi güvenlik gündemi içinde tartışmak, sorunun çözümüne yönelik acil ve olağanüstü yöntemlerin benimsenmesini meşrulaştıracaktır. Buradan yola çıkarak, güvenlikleştirme, söylem yoluyla tehditlerin inşa edildiği ve tehditlere karşı alınan olağanüstü önlemlerin meşrulaştırıldığı bir uygulamaya işaret eder (Hisarlıoğlu, 2019: 1). Sonuç olarak, güvenlikleştirmeyi yapan aktör, bu durumun bilincinde olarak, olağanüstü tedbirler kullanmak istediği konuları güvenlik sorunu olarak

adlandırır. Geleneksel olarak her zaman bir karşılığı bulunan “güvenlik” ifadesini kullanarak acil bir durumun olduğunu beyan eden güvenlikleştirici aktör, tehdidi bertaraf etmek için gerekli tüm tedbirleri almayı talep eder (O’Reilly, 2008: 69’dan aktaran Baysal ve Lüleci, 2015: 76).

Kopenhag Okulu yaklaşımına göre herhangi bir mesele, gerçekten güvenlik sorunu oluşturup oluşturmadığından bağımsız olarak¹ söz edimi olarak ve söyleme dayalı sosyal inşa yoluyla güvenlik sorununa dönüşmektedir (Akgül-Açıkmeşe, 2011: 60). Bir başka biçimde ifade etmek gerekirse, çıkarlardan bağımsız olmayan güvenlik ve güvenlik ilişkileri çeşitli aktörler tarafından karşılıklı etkileşim sürecinde inşa edilen “sosyal durumlar”dır (Baysal ve Lüleci, 2015: 69). Güvenlik, böylelikle “kendine-gönderimde bulunan bir pratiktir, çünkü mesele bu edim içinde bir güvenlik meselesi halini alır- meselenin gerçek bir varoluşsal tehdit olarak ortaya çıkması şart değildir, zira mesele bir tür tehdit olarak ortaya sunulur” (Buzan vd., 1998: 24). Güvenlikleştirme, tam da bu tariften yola çıkarak, kamuoyunu ilgilendiren ve kamusal alandaki müzakerelere açık meselelerin söz-edimler yoluyla güvenlik problemi olarak sunulmasıdır. Bu kurama göre, en basit anlatımıyla, bir konuyu “güvenlik” olarak adlandırmak, onu bir güvenlik sorunu hâline getirir. Burada konunun “gerçek” bir tehdit olup olmadığının önemi yoktur, çünkü inşacı bir bakış açısıyla güvenlik öznelarası bir yapım olarak tanımlanır. Buzan vd. bunu “güvenlik ne özneler ne nesnelere ile açıklanabilir; güvenlik daha ziyade öznelerin arasında var olur ve sosyal olarak inşa edilir” diyerek açıklar (Buzan vd., 1998: 31).

Bununla beraber güvenlikleştirme, sadece güvenlikleştirme söylemlerinin dolaşıma girmesiyle; olağan kuralların devre dışı bırakılmasıyla, ya da kuralları devre dışı bırakmayı meşrulaştıracak tehditlerin varlığıyla başarıya ulaşmaz (Buzan vd., 1998: 25). Bunlar, güvenlikleştirme girişimleri olarak tarif edilebilir. Başarılı bir güvenlikleştirme için güvenlikleştirici aktörlerin söylemlerinin, politika çıktılarının muhatapları kitleler (izler-kitle- *audience*) tarafından kabul görmesi ve izlenen olağanüstü hâl politikalarını desteklemesi gerekmektedir (Hisarlıoğlu, 2019: 3).

Son olarak güvenlikleştirme hamlesinin başarıya ulaşip ulaşmamasının, hamlenin akademik olarak araştırılmasına engel olmadığını belirtmek gerekir. Benzer biçimde, güvenlikleştirmenin akademik olarak analiz edilmesi herhangi bir konunun olağanüstü

---

¹ Kopenhag Okulu yaklaşımının “gerçek” güvenlik sorunlarıyla “söylemsel olarak inşa edilmiş” güvenlik sorunları arasında bir ayrım yapmayı mümkün kılıp kılmadığı konusunun tartışmalı olduğunu belirtmek gerekir. Bu konuda bir tartışma için bkz. Taureck (2006).

tedbirler gerektiren gerçek bir güvenlik sorunu olup olmadığının araştırılması değildir ya da bunu gerektirmez. Güvenlikleştirmenin analizi bir konunun bir güvenlik sorunu olarak kurgulanıp bu şekilde inşa edilme sürecinin araştırılıp ortaya konulması ile ilgilidir (Baysal ve Lülecı, 2015: 77). Sonuç olarak, güvenlikleştirme çalışmalarının amacı kimin, hangi konuları (tehditler), kimin için (referans nesnelere), neden, hangi şartlar altında güvenlikleştirdiğini araştırmaktır (Buzan vd., 1998: 32).

3. Güvenlikleştirmenin farklı siyasal ve toplumsal bağlamlardaki işleyişi

Güvenlikleştirme kuramının demokratik Batı ülkelerini odağına alan bir çerçeve sunduğu düşünülebilir. Ancak güvenlikleştirme söylem ve pratiklerinin farklı toplumsal ve siyasal bağlamlarda da giderek artan bir şekilde gündeme geldiğini söylemek mümkün. Örneğin, Krasteva ve Vladislavjevic (2017), güvenlikleştirme politikalarının Balkan ülkelerindeki siyasal liderler tarafından benimsendiğini göstererek, güvenlikleştirmenin otoriter popülizmin yaygınlaşmasının hem nedeni hem de sonucu olduğunu öne sürmektedir. Başka pek çok ülkede de terör, ekonomik kriz, göç gibi gelişmelerin tetiklediği tehdit algısının siyasal liderler tarafından sistematik bir biçimde kötüye kullanıldığı, popülist otoriter rejimlerin varlıklarını bu şekilde sürdürdüğü izlenmektedir. Bu açıdan bakıldığında güvenlikleştirme kuramı güvenlik politikalarının sivil alan üzerindeki etkisini düşünmek için faydalı bir çerçeve sunmaktadır. Ancak, kuramın güvenlikleştirmenin farklı bağlamlarda çok farklı uygulanabileceğini gözetken ya da bu farklılıkların tarihsel belirlenimlerini hesaba katan bir çerçeve sunduğu tartışma konusu. Nitekim, önemli sayıdaki çalışma güvenlikleştirme konusunda farklı siyasal ve toplumsal bağlamlarda farklı işleyişler olduğunu ortaya koyuyor (Abulof, 2014; Bourbeau, 2014; Kapur, 2018; Krasteva ve Vladislavjevic, 2007; Wilkonson, 2017). Bu durum, güvenlikleştirme kuramının bu farklılıkları ne ölçüde açıklayabildiği sorusunu gündeme getiriyor ve kaçınılmaz olarak güvenlikleştirme kuramının temel önermelerine ilişkin bir dizi sorgulamayı tetikliyor. Takip eden bölümde güvenlikleştirmenin işleyişindeki farklılıklara yönelik tartışmalar sunulmakta, kuramın önermelerinin nasıl yeniden ele alındığı tartışılmaktadır. Bu tartışmalar, güvenlikleştirme politikalarının değişik siyasal ve toplumsal bağlamlarda nasıl işlediğini tanımlamak ve betimlemek açısından önemli katkılar sunuyor. Buna bağlı olarak da sivil alanın kapanmasını farklı siyasal ve toplumsal bağlamların gerçeklikleri ile örtüşmeyen ve tarihsel belirlenimlerini göz ardı eden önermelere hapsolmeden düşünmemizi mümkün kılıyor.

3. 1. Güvenlikleştirmenin başarılı olabilmesi için tanımlanan koşullar

Olağan işleyiş, olağanüstü tedbirler

Bu çerçevede, güvenlikleştirmenin başarılı olabilmesi için tanımlanan koşulların sorgulandığı söylenebilir. Öncelikle, yukarıda da ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, güvenlikleştirme, bir meselenin siyasi aktörler tarafından kamuoyuna varoluşsal tehdit olarak takdim edilmesini, kamuoyu tarafından benimsenmesini ve uygulanması aciliyet taşıyan, diğer bir ifadeyle olağanüstü tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir. Buzan vd.'nin (1998: 25) de ifade ettiği gibi, “bir durumun, aciliyet taşıyan, varoluşsal tehdit olarak tanımlanması, olağan durumlarda geçerli olan yasa ve düzenlemelerden kopuşu meşrulaştırmaktadır”.

Ancak, alınan tedbirlerin ne ölçüde olağan koşullarda bağlayıcı olan yasa ve düzenlemelerin bütünüyle askıya alınması yoluyla işlediği konusu tartışmalıdır. Huymans'ın (2011) da belirttiği gibi, güvenlikleştirme sadece olağanüstü tedbirlerle gerçekleşmemektedir. Aksine, çoğu zaman demokratik siyasetin bilindik işleyişi içinde ustaca alınan ve göze batmayan çok sayıda tedbirin süreç içinde birikmesinin bir sonucu olarak da ortaya çıkabilmekte, bu yolla olağan işleyiştten ayrışabilmektedir. Nitekim siyasi aktörlerin aciliyet taşıyan tedbirleri demokratik siyasetin işleyişi içinde, olağan yollarla gerçekleştirdiklerine yönelik çok sayıda bulgu bulunmaktadır. Bunlara göre, siyasi aktörler yeni yasalar tanımlayarak, mevcut yasaları yeniden düzenleyerek veya olağanüstü hali tanımlayan yasaların kapsamını genişleterek de kendilerini yeni görev ve sorumluluklarla donatmakta, yürütme yetkilerini arttırmakta ve siyasi erklerini güçlendirmektedirler (Corry, 2012; Floyd, 2016; Neal, 2012; Sjöstedt 2011; Trombetta, 2008). Ancak, hemen belirtmek gerekir ki, bu durumlarda bile, varoluşsal tehdit kapsamına alınan meselenin aciliyeti gerekçe gösterilerek, olağan işleyiş hızlandırılmakta, böylece olağan yollarla alınan tedbirler olağanüstü tedbir niteliği kazanmaktadır (Roe, 2012; Neal, 2012).

Öte yandan, olağanüstü tedbirlerin kalıcılık kazanarak norma dönüştüğü durumlar da bulunmakta (Akça, vd., 2018; Neal, 2012), olağanüstü tedbirlere odaklanan bakış açısı bu gibi durumlarda güvenlikleştirme süreçlerinin nasıl işlediğini anlamak konusunda yetersiz kalabilmektedir. Zira, bu gibi durumlarda güvenlikleştirme süreçleri olağanüstü tedbir gerektiren bir durum olarak takdim edilmeden, devletin “rutin, sistematik ve hedefe yönelik denetleme pratikleri” yoluyla gerçekleşebilmektedir (Bourbeau, 2014: 196). Güvenlik tedbirlerinin böyle sistematik bir biçimde ve geniş bir zamana yayılarak alınmasının önemli

sonuçlarından birisi, Williams'ın (2011) da vurguladığı gibi, güvensizlik, korku ve tehlikenin birikerek toplumsal yaşamı kuşatmasıdır.

Şüphesiz, neyin olağan neyin olağanüstü olarak tanımlandığı, bağlamdan bağlama farklılaşmaktadır. Nitekim Vuori (2008: 69) de, “demokratik bağlamlarda olağanüstü olarak nitelenebilecek pek çok uygulamanın demokratik olmayan bağlamlarda olağanlaştığını” vurgulamaktadır. Bununla birlikte, Floyd'un (2016) da dikkat çektiği gibi, özellikle demokratik olmayan bağlamlarda, siyasi otoritenin ‘olağanüstü’ durumu tanımlamasında keyfîlik öne çıkmaktadır. Hangi meselenin ve kimin varoluşsal tehdit olarak takdim edileceğinin belirli olmadığı, çok farklı alanlara genişleyebilen, pek çok meseleyi güvenlikleştirme kapsamına alabilen bu keyfîlik, sivil alanı bir bütün olarak güvenlikleştirebilmektedir. Bu bağlamlarda “söylem olağanüstü tedbirleri meşrulaştırmak için değil, siyasi düzeni sürdürmek, toplumsal muhalefeti disipline etmek ve toplumsal düzeni denetim altına almak amacıyla kullanılmaktadır” (Vuori, 2008: 69).

Bu noktada, Geri'nin (2016) Kürt meselesinin güvenlikleştirilmesi konusundaki çalışmasını, Türkiye bağlamında ipucu vermesi açısından hatırlayalım. 2015 sonrasının, siyasal iktidarın Kürt meselesini ele alışımda yeni bir döneme işaret ettiğini vurgulayan Geri'nin çözümlemesinden, bu dönemin ayırt edici özelliğinin, Kürt meselesinin sadece devletin varoluşsal kimliğine ve bağımsızlığına tehdit olarak görülmemesi, aynı zamanda iktidar partisinin HDP'yi kendi “siyasi-ideolojik temellerine tehdit” (s. 156) olarak görmesi olduğu anlaşılmaktadır. Kurgan (2018: 322) da Haziran ve Kasım 2015 seçimlerini tahlil ettiği çalışmasında, “2015 sonrası siyasal iktidarın kendi siyasi varlığını Türkiye'nin varlığı ile eşitlediğini”, 2016 sonrası olağanüstü halin olağanlaştığı yeni durumun bunun için uygun koşulları hazırladığını vurgulamaktadır. Olağanlaşmış güvenlikleştirme edimlerinin otoriter ya da yarı-otoriter liderlerin, rejimlerinin sürekliliğini güvenceye almaları için elverişli bir yol olması, Sovyet rejimi sonrası Ermenistan, Beyaz Rusya, Kırgızistan ve Ukrayna'da da gözlenmektedir. Avetisyan vd.'nin (2017), bu ülkelerdeki güvenlikleştirme süreçlerini inceledikleri çalışma, zor kullanma, şiddet, gözetim gibi rutin güvenlik pratiklerinin rejimin sürekliliğini garanti altına almanın yolları olarak yaygınlaştığını ortaya koymaktadır.

Bu bulgular, güvenlikleştirme süreçlerini olağanüstü tedbirlerle sınırlayan bakış açısının güvenlikleştirme süreçlerine dair eksik bir resim çizdiğini ortaya koymasını, olağan işleyişin güvenlikleştirme süreçlerine katkısını dikkate almanın önemine işaret etmesi (Bourbeau, 2014; Floyd, 2016; Huymans, 2011) açısından son derece önemli. Hatta, Balzacq'ın (2011) da vurguladığı gibi, güvenlikleştirmenin başarısı için olağan işleyişin

gerekli olduğu da söylenebilir. Zira, varoluşsal tehdit söyleminin sürekliliği, “güvenlikleştirme edimlerinin kanıksanmasına” (2011:16) yardımcı olup, kamuoyunun alınan önlemlerin siyasetin olağan işleyişi içinde alındığını düşünmelerine hizmet eder. Böylece kamuoyu onayını garantilemek mümkün olabilir.

Ancak, bu noktada hemen belirtmekte fayda var, olağanüstü koşulların olağanlaştığı durumlarda bile, güvenlikleştirme açısından kırılma yaratan *kritik anlar* son derece önemlidir. O nedenle, değişim yaratan kritik kırılma anlarının ve bu anlarda açılan fırsat pencerelerinin güncel güvenlik meselelerine etkisini anlamak gerekir. Duvall ve Chowdhury'nin (2011) de vurguladığı gibi, sürekliliğe aşırı vurgu yapmak ve olağan işleyişe odaklanmak, aktörlerin edimlerini çerçeveleyen kural ve düzenlemelerin dışına çıkmalarına olanak sağlayan kritik anları yakalamak ve siyasi gündemdeki değişimleri kuramsallaştırmak konusunda yeterli olamıyor. Tüm bu tartışmalar, güvenlikleştirme süreçlerini ele alırken bu iki mantığın (olağan işleyiş ve olağanüstü tedbirler) birlikte var olduğunu ve birbirini tamamladığı gerçeğini dikkate almanın gerekliliğine işaret etmektedir (Bourbeau, 2014; Holbraad ve Pedersen, 2012; Vuori, 2008).

Güvenlikleştirme süreçlerinde söylem ve edim

İkinci olarak, güvenlikleştirme kuramı, güvenlikleştirmenin ilk adımının bir sorunun siyasi aktörler tarafından varoluşsal bir tehdit olarak takdim edilmesi olduğunu, şayet bu aşama kamuoyu tarafından benimsenirse olağanüstü önlemlerin devreye girdiğini (Tekin, 2019: 21) ileri sürmektedir. Bu tanımlama, Kurgan (2018) tarafından Türkiye’de Kürt sorununun çözümü için başlatılan müzakerelerin 2015 yazında sona erdirilmesinin ardından gerçekleştirilen iki seçimi tahlil etmek için kullanılmıştır. Kurgan’ın tahliline göre, Haziran 2015 seçimlerine giden süreçte HDP’nin terörle ilişkilendirilerek varoluşsal tehdit olarak takdim edilmesi, güvenlikleştirme kuramının betimlediği bu sürecin ilk adımına örnek teşkil etmektedir, ancak bu söylem siyasal iktidarın Haziran 2015 seçimlerinde mutlak çoğunluğu kazanması için tek başına yeterli olamamıştır. Buna karşılık, Kasım 2015 seçimlerine giden süreçte olağanüstü tedbirler almayı meşrulaştıracak koşulların ve gerçek tehditlerin ortaya çıkmasıyla güvenlikleştirme politikaları siyasal iktidarın seçimdeki başarısını garantileyebilmiştir.

Bununla birlikte, güvenlikleştirme süreçlerinin söylemsel pratiklerle başlatılmadığı, söylemsel pratiklerin olağanüstü tedbirleri meşrulaştırmak için kullanıldığı durumlara da rastlanmaktadır (Bourbeau, 2014; Kapur, 2018). Abulof’un (2014) da altını çizdiği gibi, güvenlikleştirme, bir meselenin varoluşsal tehdit olarak çerçevesini gerektirse de

“güvenlik” sözcüğünün kullanılmasını gerektirmediğinden, edimin söylemin öncülü olması gerekebilir. Bu durum özellikle de ifade özgürlüğünün kısıtlandığı bağlamlarda ortaya çıkmaktadır. Wilkonson’ın Kırgızistan’daki güvenikleştirme süreçlerini tahlil ettiği çalışmasında da vurguladığı gibi, ifade özgürlüğünün, özellikle siyasi olmayan aktörler açısından, “sansür, yasaklar, tutuklanma ve benzeri tehditler ya da sosyal ve siyasi yasaklar nedeniyle sınırlanması” (2007: 12) güvenikleştirme süreçlerinin söylemle başlayan doğrusal bir süreç şeklinde işlemlerini zorlaştıran dinamiklerden biridir. Bu bağlamlarda “edim söylemin yerini alarak ya da söylemi tamamlayarak, güvenikleştirmenin itici mantığı olarak çalışabilir” (2007:22). Wilkonson’ın (2007:20) da vurguladığı gibi, çoğu zaman “güvenikleştirmenin bileşenleri eş zamanlı olarak ve birbirinin inşasına katkı yaparak gelişir”. Nitekim Kapur (2018) Hindistan ve Pakistan arasındaki sürtüşmeyi güvenikleştirme çerçevesinden tahlil ettiği çalışmasında, biri olağanüstü tedbirin öncülü, diğeri ise takipçisi olan iki söylemsel pratiğin tek bir olağanüstü önlemi meşrulaştırmak için kullanıldığını ortaya koymaktadır.

Öte yandan, Kim vd.’nin (2017) de gösterdiği gibi, bazı durumlarda alınan olağanüstü tedbirler, yeni söylemsel pratiklerle, diğeri bir ifadeyle, başka meselelerin varoluşsal tehdit olarak takdim edilmesi yoluyla meşrulaştırılabilmektedir. Bu durum, güvenikleştirmenin belirli bir konuyla sınırlı kalmayıp güvenlik(leştirme) politikalarının çerperinde kalmış alanlara yayılabileceğini göstermektedir. Nitekim Abulof (2014) da İsrail örneğinde, tehdit olarak sunulan konuların çeşitlendiğini, daha da önemlisi, bir meseleyle ilgili korkuların başka meseleyle ilgili tehdit algısını şekillendirmek için kullanıldığını göstermektedir. Dahası, güvenikleştirilen bir meselenin kamusal alanda tartışılabilir kılınmasına yönelik çabaların (güvenlikdışlaştırma) kendisi varoluşsal tehdit olarak takdim edilerek ve olağanüstü tedbirler alınarak güvenikleştirilmektedir. Krasteva ve Vladislavjevic’in (2017) Balkan ülkelerine odaklanan çalışmasında da gösterdiği gibi, özellikle hak savunucuları sistematik bir biçimde ulusal kimliğe ve güvenliğe tehdit olarak takdim edilerek güvenikleştirilmektedir. İzlenebileceği gibi, tehdit ve güvenlik sorunu olarak tanımlanan meseleler çeşitlenmekte, güvenikleştirilen konular yoğun bir şekilde birbirine girmekte, böylece sivil alanın bütününe nüfuz etmektedir.

Tüm bu tartışmalar, güvenikleştirmenin işleyişinin uygulamada daha karmaşık olduğunu ortaya koymakta, söylemi edime, edimi söyleme dönüştüren dinamikleri anlamının önemine işaret etmektedir.

3.2. Güvenlikleştirmenin tarihsel belirlenimleri: Süreklilik ve kırılma

Son olarak, güvenlikleştirme kuramı ile ilgili sorgulamalardan bir diğeri güvenlikleştirmenin tarihselliği ile ilgilidir. Güvenlikleştirme, Balzacq'ın (2011) da vurguladığı gibi, tarihsel bir süreç olsa da güvenlikleştirme kuramı bu tarihselliği göz ardı eden bir çerçeve sunabilmektedir. Nitekim Bourbeau (2014) da güvenlikleştirmenin izlek bağımlılığına vurgu yaparak, güvenlikleştirme söylem ve pratiklerinin tarihsel ve toplumsal belirlenimlerle şekillendiğini belirtmektedir. Bu açıdan bakıldığında, güvenlikleştirme süreçlerinde toplumsal ve siyasi tarihteki güvenlik algısı; başka bir deyişle güvenliğe ilişkin toplumsal-siyasal formasyon oldukça önemlidir. Benzer şekilde Buzan vd. (1998: 60) de tarihsel acıların ve hatıraların güvenlikleştirme süreçlerini kolaylaştırdığını belirtir. Balzacq'ın (2005: 186) da vurguladığı gibi, "aciliyet taşıyan bir durum"un kamuoyu tarafından nasıl algılandığı ve sembolize edildiği konusunda kolektif hafızanın belirleyici bir rolü bulunmaktadır. Güvenlikleştirme süreçlerinde toplumsal ve siyasi geçmişten miras alınan tehdit ve güvenlik algısının rolünü ortaya koyan dikkat çekici çalışmalardan biri, Krasteva ve Vladisavljevic'in (2017) Balkan ülkelerindeki güvenlikleştirme süreçlerini inceleyen çalışmasıdır. Yazarlar, "siyasi iktidarların heybelerinde bulunan retorikleri geçmişten miras alınan algıları yönlendirecek şekilde kullanarak güvenlikleştirme söylemlerini harekete geçirdiklerini" belirtmektedirler (s. 382). O nedenle güvenlikleştirme politikalarının tarihsel kökenlerini dikkate alan, kırılmaların yanı sıra süreklilikleri de gözetilen bir çerçevenin gerekliliği vurgulanmaktadır.

Bu açıdan bakıldığında, güvenlikleştirme politikalarının güvenlik politikalarından ne ölçüde kopuş anlamına geldiği de tartışmalıdır. Örneğin, Avetisyan vd.'nin (2017), otoriter popülist rejimlerdeki güvenlikleştirme süreçlerini inceledikleri çalışma, zor kullanma, şiddet, gözetim gibi rutin güvenlik pratiklerinin rejimin sürekliliğini garanti altına almak adına yaygınlaştığını ve güvenlikleştirme politikalarını tamamladığını ortaya koymaktadır. Abulof (2014: 401) ise, İsrail örneğine dayandığı çalışmasında, güvenlikleştirmenin güvenlik devletinin özelliklerini paylaştığını vurgulamaktadır: Nasıl ki dış politikada tehlikenin sürekli vurgulanması, devletin varoluşuna ve kimliğine tehdit değil, aksine bunun koşulu ise; güvenlikleştirme için de tehdit söylem ve edimleri devletin varoluşunun ve kimliğinin koşulu haline gelmiştir. Bu açıdan bakıldığında, barış talebinin, her iki durumda da devletin varoluşuna tehdit olması anlaşılabilir bir durum olmaktadır.

4. 2015 sonrası Türkiye'sinde güvenlikleştirme

Yukarıda yapılan tartışmaların pek çoğu Türkiye'de 2015 sonrası yaşananlarla örtüşmektedir. Bu süreçte, barış süreci sona erdirilmiş; 15 Temmuz askeri darbe girişimi ardından ilan edilen OHAL uygulamalarıyla demokratik siyasetin bilindik işleyişinin devre dışı bırakılmış; ardından olağanüstü hal kalıcılık kazanarak “normalleşmiş”tir. Kurgan'ın (2018) da belirttiği gibi, 2015 sonrasında yaşananları “kutuplaştırma siyaseti” söylemi ile açıklamak mümkün görünmemektedir. Bu süreçte toplumsal alanda güvenlik sorunu olmayan pek çok meselenin “savaş” ve “terör” diline aktarıldığı; özellikle hak temelli çalışmalar yürüten örgütler, savunucular, gazeteciler, akademisyenler ve muhalif siyasetçilerin düşman ilan edildiği, güvenlik tehdidine dönüştürüldüğü izlenmektedir. Bu gelişmeler dört vakada açıklıkla izlenebilmektedir.

Bunlardan ilki Gezi Parkı vakasıdır. Siyasi rejimin uygulamalarına karşı demokratik bir tepki olarak gündeme gelen Gezi Parkı eylemleri, güvenlikleştirme söylem ve pratikleriyle bastırılmaya çalışıldığı (Kaygusuz, 2016; Kurgan, 2018) 2013 yılı sonrasında, güvenlikleştirme söylem ve pratikleri ile yeniden kamuoyunun gündemine getirilmiştir. Gerçekleştiği tarihten 4 yıl sonra Osman Kavala Gezi eylemlerine ilişkin olarak 2017'de göz altına alınarak tutuklanmış; Kavala ile birlikte 16 hak savunucusu “cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti hükümetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını kısmen veya tamamen engellemeye teşebbüs” suçlamasıyla yargılanmıştır. Hak temelli çalışmalar yürüten savunucular devletin varoluşuna tehdit olarak tanımlanarak suçlulaştırılmakta, karalanmakta, yargılanmakta ve tutuklanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında Gezi Parkı vakası, siyasi iktidarın başta toplanma ve örgütlenme özgürlüğü olmak üzere sivil alanı kapatan söylem ve edimlerinin anlaşılması açısından önemli bir örnektir.

Belirli ölçülerde devletin ulusal güvenlik söylemine dayalı siyasi geleneğinin uzamında yer alsa da 2015 Temmuz'unda Türkiye'nin güneydoğusunda Kürt nüfusun ağırlıklı yaşadığı illerde yaşanan askeri operasyonlar ve ardından ilan edilen sokağa çıkma yasaklarıyla başlayan ve 310 sivilin ölümüne neden olan şiddet ortamı, aynı zamanda Kürt meselesi açısından siyasi iktidarın kendi meşruiyetini yoğunluklu olarak güvenlikleştirici edim ve söylemlere dayandırdığı yeni bir dönemin başlangıcına açılmıştır. Geri'nin de (2016) belirttiği üzere, güvenlikleştirme politikalarının ayırt edici bir özellik taşıdığı 2015 sonrası siyasi pratik ve söylemler, yalnızca Kürt kimliğine yönelik değil, Kürt meselesiyle ilgili çok daha geniş bir tehdit algısının inşa edildiği; bazı bakımlardan “topyekün bir savaş anlatısı”na yönelik emarelerin görüldüğü yeni bir döneme işaret etmektedir. Sivil siyaset

alanını tahribata uğratan bu süreçte, özellikle Kürt bölgesindeki yerel yönetimlere baskının yoğunlaştığı görülmektedir; bu noktada yerel yönetimlere atanan kayyumlar, Kürt siyasetçilerini olduğu kadar seçmenlerin politik tercihlerini de güvenlikleştirmesi hem de diğer muhalif yerel yönetimler için taşıdığı potansiyel tehdit algısı açısından dikkat çekicidir. Bu açıdan bakıldığında, sistematik olarak HDPlı yerel siyasete yönelik uygulanan ve başta seçme ve seçilme, örgütlenme ve ifade özgürlüğü olmak üzere çoklu hak ihlallerine neden olan kayyumlaştırma politikası, siyasi iktidarın sivil alanı kapatan edimlerinin anlaşılmasında örnek teşkil etmektedir.

Türkiye’de benzer bir güvenlik edimi ve dilinin medya ve ifade özgürlüğü alanlarını daraltacak biçimde de kullanıldığı görülmektedir. İktidarının ilk yıllarında ifade ve medya özgürlüğü konularında liberal politikalara sahip olan AKP hükümeti, mevcut durumda muhalif medya kuruluşlarına ya da gazetecilere yönelik idari tedbirleri almada ya da yargı mercilerini harekete geçirmede tereddüt etmemektedir. 2007 yılından başlayarak devlet imkanlarıyla güdümünde bir medya oluşturmaya başlayan hükümet (özellikle 2013’teki Gezi Eylemleri ve 2015’te biten Çözüm Süreci’nin etkisiyle), aynı zamanda muhalif kesimlere yönelik ceza soruşturmalarını, yayın yasaklarını, internet sitelerine ve sosyal medya platformlarına erişim yasaklarını devreye sokmaya başlamıştır. İktidara yakın medya tahkim edilirken, ana akım ve muhalif medyanın ekonomi politikasına de müdahaleler olmuştur. Medya sahiplerine ve şirketlerine yönelik idari yaptırımlar, vergi soruşturmaları başlatılmış, bu medya kuruluşlarında çalışan ve hükümet politikalarını eleştiren gazetecilerin işten çıkartılması sağlanmıştır. Medya ve ifade özgürlüğüne yönelik baskılara rağmen muhalif yayın yapmaya devam eden medya kuruluşlarının ya da iktidarı, politikalarını eleştirecek biçimde gazetecilik faaliyeti yürüten gazetecilerin kimi zaman “güvenlik sorunu” olarak etiketlendikleri görülmektedir. Tutuklanan ya da yargılanan gazetecilere yöneltilen bazı suçlamalar, bunu açık biçimde göstermektedir: darbeye iştirak; casusluk ve devlete ait gizli bilgileri yaymak; örgüt propagandası ve örgüt açıklamalarına yer vermek; örgüt yöneticiliği, örgüt üyeliği, örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek, örgüte yardım; suçu övmek ve suçu teşvik, gizliliğin ihlali; kin ve düşmanlığa tahrik (Mumcu ve Koçak, 2018). Mit tırları haberlerini yayınlayan gazetecilerin yargılanıp ceza almaları, gazetecilik faaliyetinin güvenlikleştirilmesine tipik bir örnek oluşturmaktadır.

Güvenlikleştirme söylem ve edimleri örgütlenme özgürlüğünü engelleyecek şekilde de kullanılmaktadır. Türk Tabipleri Birliği (TTB) Türkiye’nin çok saygın bir meslek örgütü ama aynı zamanda sivil toplumun köşe taşlarından olan bir demokratik kitle örgütüdür. TTB

2015 yaz aylarında ilan edilen süresiz sınırsız sokağa çıkma yasaklarının yaşam, sağlık ve sağlık hizmetlerine erişim haklarının ihlali anlamına geldiğini yüksek sesle dile getirmiştir. Sokağa çıkma yasakları döneminde sağlık hizmetlerine erişimle ilgili hak ihlallerini görünür kılan bir rapor hazırlamıştır (Vatansever, K., Aksu Tanık, F. ve ark., 2015). Bu sorunları Dünya Tabipleri Birliği, Avrupa Hekimler Daimi Komitesi gibi uluslararası hekim örgütleri nezdinde görünür kılmış, bu örgütlerin Türkiye’de yaşanan hak ihlallerine ilişkin tutum belgeleri yayınlaması sağlanmıştır (WMA, 2015). Bu dönemden itibaren TTB’nin hekimlik değerlerinden köken alan ve yaşam hakkını, sağlık hakkını korumaya yönelik açıklamaları güvenlikleştirilmeye ve TTB terörü ve teröristleri desteklemekle itham edilmeye başlanmıştır. 2018 Ocak ayında Zeytin Dalı Operasyonu olarak bilinen Afrin Harekâtı nedeniyle yapılan “Savaş Bir Halk Sağlığı Sorunudur” başlıklı basın açıklaması nedeniyle TTB Merkez Konseyi üyelerinin evlerine baskınlar düzenlenmiş, ev ve işyeri aramaları gerçekleştirilmiş, tümü gözaltına alınmış ve tarihinde ilk kez TTB’nin binası Terörle Mücadele güçleri tarafından basılarak arama yapılmış ve bilgisayarlarına el konmuştur. Açılan davada ise tüm Merkez Konseyi üyelerine “halkı kin ve düşmanlığa tahrik etme” suçundan ceza verilmiştir. TTB vakası, anayasal bir meslek örgütünün yasasından ve mesleki değerlerinden köken alan etkinliklerinin güvenlikleştirilmesi konusunda önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Yukarıda ana hatlarıyla sunulan örneklerin de işaret ettiği gibi, 2015 sonrası gelişmelerin güvenlikleştirme tartışmaları izlenerek irdelenmesi olup biteni anlamak açısından aydınlatıcı olup, güvenlikleştirmenin Türkiye’nin toplumsal ve siyasal bağlamına özgü işleyişini tanımlamak Türkiye’de sivil alanın kapanmasını anlamak açısından son derece önemlidir. TİHV tarafından yürütülmekte olan “Sivil Alanın Kapanışında Güvenlikleştirme Söylem ve Pratiklerinin Rolü” isimli araştırma Türkiye’de sivil alanın kapanışını “ifade, medya, toplanma ve örgütlenme özgürlüğü” bağlamında ele almayı, yukarıda söz edilen dört vaka üzerinden toplumsal alanda güvenlik sorunu teşkil etmeyen meseleleri güvenlik meselesine dönüştüren söylem ve pratikleri açığa çıkarmayı hedeflemektedir.

Referanslar

- Haase, A., Rink, D., Grossman, K., Bernt, M. and Mykhnenko, V. (2014) Conceptualizing Urban Shrinkage, *Environment and Planning: Economy and Space*, 46(7): 1519–1534.
- Akça, İ.; Algül, S.; Dinçer, H.; Keleşoğlu, E. Ve Özden, B.A. (2018) Olağanlaşan OHAL: KHK'ların Yasal Mevzuat Üzerindeki Etkileri. Heinrich Böll Stiftung Derneği: İstanbul. https://tr.boell.org/sites/default/files/ohal_rapor_web.pdf (erişim tarihi: 23.01.2018)
- Akgül-Açıkmeşe, S. (2011). Algı mı, Söylem mi? Kopenhag Okulu ve Yeni Klasik Gerçekçilikte Güvenlik Tehditleri, *Uluslararası İlişkiler*, 8 (30). s. Sayı 30 (Yaz 2011), s.43-73.
- Avetisyan, S.; Abrahamyan, V., Chobanyan, M., Lyabuk, K. ve Nabi, W. (2017) The ‘mantra of stability’ versus human security in the post-Soviet space, *Global Campus Human Rights Journal*, 1 (1-2): 350-372.
- Balzacq, T. (2005) The Three Faces of Securitization: Political Agency, Audience and Context, *European Journal of International Relations*, 11 (2): 171–201.
- Baysal, B., Lüleci, Ç. (2015) Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme Teorisi, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 11 (22): 61-96. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/guvenlikstrjtj/issue/7544/99268> (Erişim Tarihi: 22.07.2020)
- Bilgin, P. (2007) Making Turkey’s Transformation Possible: Claiming ‘Security- speak’—not Desecuritization!, *Southeast European and Black Sea Studies*, 7 (4): 555-571.
- Bourbeau, P. (2014) Moving forward together: Logics of the securitisation process, *Millennium: Journal of International Studies*, 43 (1): 187-206.
- Buzan, B., O. Wæver, ve J. de Wilde (1998) *Security: A New Framework for Analysis*. Boulder, CO: Lynne Rienner.
- Buzan, B., Hansen, L. (2007) Editors’ Introduction. B. Buzan ve L. Hansen (ed.) *International Security* içinde. Cilt: 1. Los Angeles. Sage Publications. s.xvii-xxxix.
- Corry, O (2012) ‘Securitization and “riskification”’: second-order security and the politics of climate change’, *Millennium: Journal of International Studies*, 40 (2): 235–258.
- Duvall, R.D. ve Chowdhury, A. (2011) ‘Practices of Theory’, Emanuel Adler ve Vincent Pouliot (ed.) *International Practices* içinde. Cambridge: Cambridge University Press.

- Floyd, R. (2016) Extraordinary or ordinary emergency measures: what, and who, defines the ‘success’ of securitisation? *Cambridge Review of International Affairs*, 29 (2): 677-694.
- Geri. M. (2016) The securitisation of the Kurdish minority in Turkey: Ontological insecurity and elite’s power struggle as reasons of the recent re-securitisation, *DOMES: Digest of Middle East Studies*, 00 (00): 00, DOI: 10.1111/dome.12099.
- Hisarlıoğlu, F. (2019) Güvenikleştirme. M. Aydın (ed.) *Güvenlik Yazıları Serisi*, No.24. https://trguvenlikportali.com/wp-content/uploads/2019/11/Guvenliklestirme_FulyaHisarlioglu_v.1.pdf (Erişim: 22.04.2020)
- Holbraad, M., ve Pederson, M.A. (2012) Revolutionary Securitization: An Anthropological Extension of Securitization Theory, *International Theory*, 4 (2): 165–197.
- Huysmans, J. (2011) ‘What’s in an act? On security speech acts and little security nothings’, *Security Dialogue*, 42 (4-5): 371–383.
- Kapur, S. (2018) From Copenhagen to Uri and across the line of control: India’s ‘surgical strikes’ as a case of securitisation in two acts, *Global Discourse*, 8 (1): 62-79.
- Kaygusuz, Ö. (2016) Bir siyasal idare tekniği olarak güvenlik ve AKP dönemi’nde ulusal güvenlik devleti, *Praksis*, 40: 85-120.
- Kim, E., Dinco, J., Suamen, L., Hayes, M. ve Papsch, T. (2017) The impact of securitisation on marginalised groups in the Asia Pacific: Humanising the threats to security in cases from the Philippines, Indonesia and China, *Global Campus Human Rights Journal*, 1 (1-2): 414-434.
- Krasteva, A. ve Vladislavljevic, N. (2017) Securitisation versus citizenship in the Balkan states: Populist and authoritarian misuses of security threats and civic responses, *Global Campus Human Rights Journal*, 1 (1-2): 373-392.
- Kurgan, S. (2018) From discourse to action: an analysis on securitisation policies in Turkey, *Perspectives on Global Development and Technology*, 17: 299-326.
- Mumcu, N. ve Koçak, S. (2018) AKP Döneminde Medya Çalışanlarına Yönelik Baskı ve Cezalandırmalar: “Medyanın Üzerinde Gezen Kılıç”. <https://halagazeteciyiz.net/2018/10/11/medya-raporu-6-akp-doneminde-medya-calisanlarina-yonelik-baski-ve-cezalandirmalar-medyanin-uzerinde-gezen-kilic/#post-2205-footnote-19> (Erişim tarihi: 23.04.3030)
- Neal, A (2012) ‘Normalization and legislative exceptionalism: counterterrorist lawmaking and the changing times of security emergencies’, *International Political Sociology*, 6: 260–276.
- Roe, P (2012) Is securitization a “negative” concept? revisiting the normative debate over normal versus extraordinary politics, *Security Dialogue*, 249–266.

- Sj stedt, R (2011) Health issues and securitization: the construction of HIV/AIDS as a US national security threat. T Balzacq (ed) *Securitization theory: how security problems emerge and dissolve* içinde. London: Routledge. s. 150–169.
- Taureck, R. (2006) Securitisation Theory and Securitisation Studies, *Journal of International Relations and Development*, 9: 53-61.
- Tekin, S. (2019) * niversitenin olağanüstü hali: Akademik ortamın tahribatı üzerine bir inceleme*, Türkiye İnsan Hakları Vakfı Yayınları 126, İzmir.
- Trombetta, MJ (2008) Environmental security and climate change: analysing the discourse, *Cambridge Review of International Affairs*, 21:4, 585–602.
- Ullman, R.H. (1983) Redefining Security, *International Security*, 8 (1): 129-153.
- Vatansever, K., Aksu Tanık, F., Gökalp, Ő., Civaner, M., Bilalođlu, E.,  z elik, Z., Yavuz, C. I. (2015) G neydođu ve Dođu Anadolu B lgesinde 20 Temmuz 2015 Sonrası  atıŐma D neminde Sağlık Hizmetleri Hızlı Deđerlendirme AraŐtırması, Türk Tabipleri Birliği Yayını, Ankara.
- Vuori, J. A. (2011) How to do security with words: a grammar of securitization in the people's Republic of China, University of Turku, Finland. <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/70743/AnnalesB336Vuori.pdf?sequence=1> (Erişim: 26.11.2020)
- Waeber, O. (1998) Securitization and Desecuritization. Ronnie D. Lipschutz (ed.) *On Security*, New York. Columbia University Press.
- Wilkonson, C. (2007) The Copenhagen School on Tour in Kyrgyzstan: Is Securitization Theory Useable Outside Europe?, *Security Dialogue*, 38 (5): 5-25.
- Williams, MC (2011) 'The continuing evolution of securitization theory'. T Balzacq (ed) *Securitization theory: how security problems emerge and dissolve* içinde. London: Routledge. s. 212–222.
- Wolfers, A. (1952). 'National Security' as an Ambiguous Symbol, *Political Science Quarterly*, 67 (4): 481-502.